

Maria Parlińska¹

Anna Pomaska

Katedra Ekonomiki Rolnictwa i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Warszawa

Szanse wykorzystania e-learningu w edukacji w nawiązaniu do obszarów wiejskich

The possibility of using e-learning in education under the conditions of rural areas

Abstract. The authors of presented article characterise the possibility of using modern technology in education. Distance learning has 300 years of tradition, but modern technology has changed its methodology. The importance of e-learning in the rural areas is underlined.

Key words: distance learning, e-learning, knowledge society

Synopsis. Autorki prezentowanego artykułu charakteryzują możliwości zastosowania nowoczesnych technologii w edukacji. Wprawdzie nauczanie na odległość ma już tradycję trzystuletnią, niemniej jednak współczesne technologie zmieniły zdecydowanie jego metodologię. W artykule zwraca się uwagę na znaczenie e-learningu dla edukacji na obszarach wiejskich.

Słowa Kluczowe: nauczanie na odległość, e-learning, społeczeństwo wiedzy

Wstęp

Wszyscy jesteśmy współcześnie uczestnikami budowania społeczeństwa XXI wieku, określanego jako globalne społeczeństwo informacyjne, bądź społeczeństwo wiedzy. Te przeobrażenia niosą z sobą duże nadzieje a także pewne wątpliwości.

Znany pedagog i socjolog Zbigniew Kwieciński pisze: „*Z nadzieją i trwogą spoglądamy na to, co się dzieje z ludźmi, zwłaszcza z dziećmi i młodzieżą. Świat się skurczył do migotliwych obrazów wielokanałowej telewizji i wielkich zasobów informacyjnych Internetu, znajdujących się pod ręką, ot na biurku. Czy bogactwo treści i form przekazywania informacji, obrazów i wiedzy jest nową szansą edukacyjną czy zagrożeniem, czy tylko wyzwaniem do wykorzystania i dostosowania się?*” [Strykowski 2002].

Nauczanie na odległość ma trzystuletnią tradycję. Współcześnie globalne społeczeństwo wiedzy korzysta też coraz częściej z nowych technologii wykorzystywanych w edukacji. Jedną z metod nauczania jest e-learning, który bazuje na różnych dostępnych środkach mediów elektronicznych, takich jak internet, intranet, extranet, przekazy satelitarne, taśmy audio/wideo, telewizja interaktywna oraz CD-ROMy [Kompendium... 2003].

Rozwój technologii pozwolił na wykorzystanie nowoczesnych technik komputerowych w nauczaniu na odległość, określanym jako e-learning. Może on być stosowany jako oddzielny sposób kształcenia lub jako uzupełnienie tradycyjnego modelu nauczania.

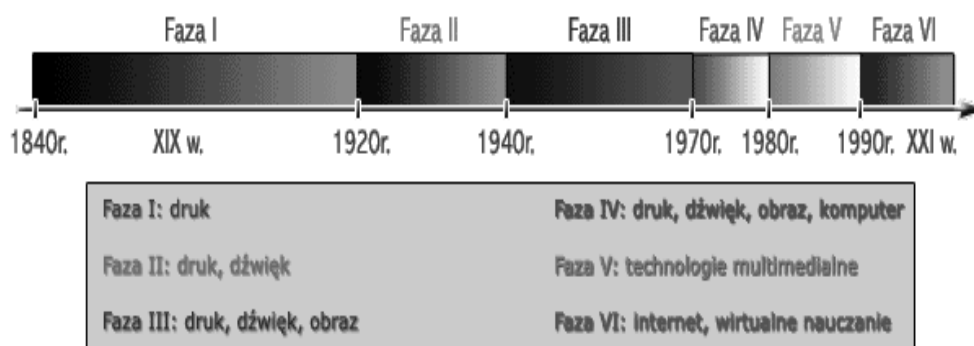
---

¹ Dr, email: maria_parlinska@sggw.pl.

Współczesne technologie w nauczaniu na odległość

Jedną z bardziej znanych, ale również bardzo ogólnych definicji, stanowi, że e-learning to „szeroki zakres aplikacji i procesów przekazywania wiedzy i umiejętności z wykorzystaniem technologii komputerowych” [Kompedium... 2003].

Nauka na odległość polega głównie na samodzielnej nauce i studiowaniu materiałów umieszczonych na specjalnej platformie e-learningowej. Ten sposób pozyskiwania wiedzy wymaga ogromnej samodyscypliny i systematyczności. Zadania i ćwiczenia, które umieszczane są w sieci przez e-profesora powinny być wykonywane przez studentów w określonych terminach. Właściwie i poprawnie zrealizowane zadania są podstawowym warunkiem przystąpienia do następnego etapu kursu.

Rys. 1. Fazy zastosowania technik przekazu w nauczaniu na odległość

Fig. 1. Phases of evolution of the technology of information transfer in distance learning

Źródło: strona internetowa <http://www.pldg.pl/p/pl/TarJ/25/2>.

W e-learningu można wyróżnić poniższe formy nauczania [Markiewicz 2004].

- **Szkolenia asynchroniczne.** Są najbardziej powszechną formą szkoleń e-learningowych. Ułatwiają naukę studentom dostosowując tempo nauki do ich indywidualnych potrzeb. Online learning, czyli nauka w sieci, jest to nauczanie wykorzystujące głównie internet. Forma ta nie daje możliwości bezpośredniego kontaktu nauczycieli ze studentami jak również i studentów między sobą. Kontakt utrzymywany jest za pomocą maili, czatów, forów dyskusyjnych oraz programów i aplikacji ułatwiających komunikację, takich jak np. skype. Dystrybucja materiałów dydaktycznych odbywa się także za pomocą sieci.
- **Szkolenia synchroniczne.** Szkolenia odbywające się w czasie rzeczywistym, prowadzone są przez nauczyciela w określonych terminach. Studenci porozumiewają się z nauczycielem i innymi uczestnikami kursu jedynie o ściśle określonej porze. Szkolenie może trwać począwszy od jednej sesji do kilku tygodni bądź też miesięcy. Kursy przeprowadzane są przeważnie za pomocą internetu. Wykorzystuje się przykładowo narzędzia do przeprowadzania wideokonferencji. Blended learning (mixed-mode) to forma nauczania, w której nauczyciel spotyka się ze studentami bezpośrednio lub przy użyciu środków przekazu informacji. Materiały edukacyjne

umieszczane są w specjalnej bazie lub na stronie internetowej kursu. Dodatkowo wykorzystywać można w tej metodzie niektóre ze sposobów nauczania w e-learningu.

- **Bazy danych.** Forma poszerzania wiedzy i rozszerzania zasobów wiadomości za pomocą informacji, które znajdują się w licznych bazach danych.
- **Support Online.** Model nauczania wykorzystujący między innymi fora dyskusyjne, mailingi, czaty czy biuletyny.

Samo wprowadzenie systemu e-learningowego niesie ze sobą spore koszty finansowe, związane głównie z zakupem sprzętu i narzędzi do tworzenia szkoleń oraz związane z wdrażaniem i zakładaniem platformy e-learningowej. Jednak ta forma nauczania staje się ono coraz bardziej popularna. Ma również wiele zalet.

Do licznych zalet nauczania na odległość można zaliczyć między innymi poniższe².

- Pomoc w zdobyciu wykształcenia osobom, które mają utrudniony dostęp do szkół ze względu na warunki finansowe jak i problemy z dojazdem. E-learning jest ogromną szansą dla mieszkańców z obszarów wiejskich, którzy mają często utrudniony dostęp do edukacji.
- Stosunkowo niskie koszty funkcjonowania platform nauki online, które rozłożyć można na wiele lat funkcjonowania. Nie są też duże koszty utrzymania platform open source. Możliwe jest także ograniczenie roli wykładowcy jedynie do roli sprawdzającej i doradzającej. Nauczyciele powinni sprawdzać testy oraz nadzorować postępy w nauce studentów oraz udzielać konsultacji.
- Ułatwienie nauczycielom oraz studentom śledzenia postępów w nauce, aktywności na kursie czy poznania wyników testów. Wszystkie informacje prezentowane i przechowywane są w formie elektronicznej, co ułatwia dostęp do nich i równocześnie obniża ich koszty.
- Mniejsze problemy z koniecznością zgromadzenia grupy słuchaczy chętnych do uczestnictwa w kursie.
- Obniżenie kosztów związanych z obsługą kursantów (koszty przejazdów czy zakwaterowania) oraz z dystrybucją materiałów i powielaniem, które dostępne są w formie elektronicznej.
- Ułatwienie w przystosowaniu tempa nauki do indywidualnych potrzeb kursantów.
- Większe możliwości prezentacji wyników i przeprowadzania eksperymentów, lepiej obrazujących tematy realizowane na zajęciach.
- Możliwość przeprowadzenia wielu scenariuszy badania.
- Łatwość w zarządzaniu procesami nauczania.
- Szybkie i skuteczne przekazywanie najświeższych informacji.
- Możliwość bieżącej i ciągłej kontroli postępów w nauczaniu.
- Atrakcyjne i przyciągające formy przekazu informacji przy wykorzystaniu prezentacji multimedialnych, projekcji video czy plików audio.

Do wad e-learningu można zaliczyć między innymi poniższe³:

- względnie wysokie koszty tworzenia platform z kursami i umieszczania ich w sieci,
- brak kontaktu pomiędzy wykładowcami i studentami oraz między samymi studentami, co obniża ilość wyeliminowanych i poprawianych błędów,
- problemy z motywacją uczniów, wywołane ograniczoną chęcią rywalizacji w grupie,

² http://www.e-mentor.edu.pl/arttykul_v2.php?numer=3&id=32.

³ http://www.e-mentor.edu.pl/arttykul_v2.php?numer=3&id=32.

- mały indywidualny kontakt z wykładowcą utrudniający sprawdzanie błędów,
- potrzeba dużej samodyscypliny i ogromnej motywacji do nauki wśród studentów,
- konieczność posiadania sprzętu i oprogramowania do odbioru informacji oraz połączenia do sieci, niekiedy posiadania wysokiej jakości łącza.

Materiały edukacyjne umieszczane są w sieci w postaci plików oraz programów i aplikacji, które mogą być wykorzystywane wielokrotnie oraz używane do kilku kursów jednocześnie.

Learning Management System (LMS, System Zarządzania Uczniem się) jest to zespół narzędzi wykorzystywanych do tworzenia szkoleń e-learningowych udostępnionych na wspólnym interfejsie. System zarządzania uczeniem się może mieć postać platformy, na którą wprowadzane są, gromadzone są oraz przeprowadzane kursy online lub komponenty tych kursów⁴.

W internecie można znaleźć coraz więcej darmowych programów do tworzenia kursów e-learningowych. Przykładem może być oprogramowanie typu moodle (np. <http://moodle.org>). Do korzystania z tego oprogramowania potrzebny jest serwer internetowy, który umożliwi instalację dowolnego systemu e-learningowego do obsługi skryptów, programów oraz baz danych. Następnie trzeba załączyć kilka kursów, przeznaczyć część miejsca na dysku dla uczniów i nauczycieli oraz założyć im konta [Markiewicz 2004]. Do poprawnej działalności systemu niezbędne jest ciągle nim zarządzanie.

Projekty e-learningowe na obszarach wiejskich

Z różnych badań przeprowadzanych na temat skuteczności tradycyjnej formy nauki oraz e-learningu wynika, że efekty obu sposobów są porównywalne, aczkolwiek możliwości dostosowania czasu wymaganego do opanowania wiedzy są korzystniejsze w przypadku e-learningu [Support... 2006-2007].

W Ameryce szacuje się, że nakłady na kursy e-learningowe wzrosną co najmniej trzykrotnie w ciągu najbliższych kilku lat [Kompendium... 2003].

W Polsce rozwój e-learningu jest znacznie bardziej powolny. Spowodowane jest to dużej mierze brakiem umiejętności korzystania z infrastruktury i oprogramowania informatycznego, a także wolnym rozwojem połączeń internetowych. Znaczącym czynnikiem jest również brak doświadczenia. Pomimo tych problemów coraz więcej uczelni wyższych zaczyna wprowadzać do swojej oferty studiów zajęcia prowadzone online. Przeważnie studenci zobowiązani są do uczęszczania na zajęcia, mogą jednak uczestniczyć w zajęciach e-learningowych. Na stronach internetowych można również znaleźć wiele materiałów edukacyjnych oraz ćwiczeń interaktywnych.

Ogromną szansą dla wielu gmin wiejskich może się stać projekt Centra Kształcenia na Odległość na Wsiach. Celem projektu jest otwarcie 379 współpracujących ze sobą ośrodków na terenie całego kraju. Projekt zakłada lokalizację centrów na terenach wiejskich, co ma się przyczynić do zmniejszenia dysproporcji pomiędzy miastem a wsią.⁵ Centra wychodząc naprzeciw potrzebom przyszłych użytkowników szkoleń dają możliwość wypożyczenia sprzętu komputerowego, wydają certyfikaty potwierdzające

⁴ Terminy pobrane z witryny <http://lrf.ieee.org/we/a028.html>

⁵ <http://www.pcko.elearning.pl/>

ukończenie szkoleń, które ułatwiają podnoszenie kwalifikacji i zdolności zawodowych wśród ludności wiejskiej. Centra zostają wyposażane w sprzęt biurowo-komputerowy, który pomocny będzie w prowadzeniu działalności opartej o prowadzenie darmowych szkoleń e-learningowych.

Projekt realizowany jest przez Konsorcjum, w skład którego wchodzi⁶:

- Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego w Zielonej Górze,
- 4system Polska Sp. z o.o.,
- Ecorys Polska Sp. z o.o.,
- Fundacja Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnosprawnym Ruchowo.

Projekt ten dofinansowany jest z unijnych środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich „Priorytet 2. Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy”,

Zawarte jest w nim działanie 2.1. Zwiększenie dostępu do edukacji-promocja kształcenia przez całe życie, a w nim Schemat a) Zmniejszenie dysproporcji pomiędzy wsią a miastem⁷.

Również w zadaniach i celach pierwszego i drugiego rzędu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2006-2009 zawarte zostały punkty związane z promocją i popularyzacją e-learningu jako nowoczesnej metody kształcenia:

- a) popularyzacja e-learningu oraz innych nowoczesnych technik nauki i przekazu w doskonaleniu zawodowym rolników oraz upowszechnianiu wiedzy w ramach kształcenia ustawicznego,
- b) wsparcie dla inicjatyw umożliwiających kształcenie „na odległość” (np. kursy elearningowe, Telewizyjna Akademia Rolnicza, kształcenie z wykorzystaniem technik multimedialnych)⁸.

Podsumowanie

W podsumowaniu należy podkreślić, iż pewnym wyznacznikiem przydatności e-learningu będzie to, jak wiele osób zaadoptuje tę metodę i będzie rzeczywiście z niej korzystało. E-nauczyciel ma w tym przypadku zadanie trudniejsze przy tworzeniu grupy społecznej, biorącej udział w e-edukacji.

System studiowania czy odbywania kursów w sposób zdalny jest także czasem jedynym sposobem na zdobycie wykształcenia przez osoby, które z różnych powodów mają utrudniony dostęp do tradycyjnego systemu szkolnictwa.

Zastosowanie e-learningu związane jest początkowo z poniesieniem wysokich nakładów kapitału, który można dodatkowo pozyskać z różnych funduszy i programów UE.

Literatura

Kompendium wiedzy o sieciach. [2003]. Net World Akademia, nr 5, ss. 6.
Markiewicz J. [2004]: „E-learning”. RODN „WOM”, Katowice.

⁶ <http://www.pcko.elearning.pl/>

⁷ http://www.pcko.elearning.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=30&Itemid=48

⁸ www.minrol.gov.pl/FileRepozytory/FileRepozytoryShowImage.aspx?item_id=15352

Parlińska M., Parliński S. [2007]: New possibilities in distance learning. [W:] E-learning in modern education.. Wydawnictwo SGGW, Warszawa, ss. 67-76.

Parlińska M., Szczepański P. [2007]: Historia edukacji na odległość. [W:] Teoretyczne i praktyczne aspekty e-learningu. Wydawnictwo SGGW, Warszawa, ss.84-93.

Strykowski W. [2002]: Media i edukacja medialna w tworzeniu współczesnego społeczeństwa. [W:] Media i edukacja w dobie integracji. eMPI2, Poznań, ss. 12.

Support for virtual study in V4 countries. [2006-2007]. International Visegrad Fund Project No. 11053-2006-IVF.

Szczepański P. [2005]: E-learning – problematyka i wykorzystanie w szkolnictwie wyższym na przykładzie wybranych uczelni. Praca licencjacka pod kierunkiem Marii Parlińskiej. SGGW, Warszawa.

<http://www.learning.pl/elearning/index.html>

http://www.e-mentor.edu.pl/artukul_v2.php?numer=3&id=32

http://www.e-mentor.edu.pl/artukul_v2.php?numer=3&id=32

<http://www.pcko.elearning.pl/>

www.minrol.gov.pl/FileRepozytory/FileRepozytoryShowImage.aspx?item_id=15352